

Bronnenlijst “Biologische stellingen onder de loep”

Bronnen bij Inleiding

- ¹ Definition of organic agriculture (2005). Geraadpleegd van <https://www.ifoam.bio/en/organic-landmarks/definition-organic-agriculture>
- ² EU law on organic production (2007). Geraadpleegd van http://ec.europa.eu/agriculture/organic/eu-policy/eu-legislation/brief-overview/index_en.htm
- ³ National Organic Program (2000). Geraadpleegd van <https://www.federalregister.gov/articles/2000/12/21/00-32257/national-organic-program>
- ⁴ Logatcheva, K. (2015). Monitor Duurzaam Voedsel 2014: consumentenbestedingen (p. 13). LEI Wageningen UR.
- ⁵ Schifferstein, H. N., & Ophuis, P. A. O. (1998). Health-related determinants of organic food consumption in the Netherlands. *Food quality and Preference*, 9(3), 119-133.
- ⁶ Shepherd, R., Magnusson, M., & Sjöden, P. O. (2005). Determinants of consumer behavior related to organic foods. *AMBIO: A Journal of the Human Environment*, 34(4), 352-359.
- ⁷ Schösler, H., De Boer, J., & Boersema, J. J. (2013). The organic food philosophy: A qualitative exploration of the practices, values, and beliefs of Dutch organic consumers within a cultural–historical frame. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 26(2), 439-460.
- ⁸ Verhoef, P. C. (2005). Explaining purchases of organic meat by Dutch consumers. *European Review of Agricultural Economics*, 32(2), 245-267.
- ⁹ Bunte, F. H. J., van Galen, M. A., Kuiper, W. E., & Bakker, J. H. (2007). Limits to growth in organic sales: Price elasticity of consumer demand for organic food in Dutch supermarkets (No. 7.06. 20, p. 77). LEI.
- ¹⁰ Dr. Ir. L.P.L. van de Vijver, persoonlijke mededeling, 11 januari 2015. Louis Bolk Instituut.

Bronnen ‘Alles biologisch kost zes keer zoveel land’ van Louise Fresco

- ¹ Badgley, C., & Perfecto, I. (2007). *Can organic agriculture feed the world?* *Renewable Agriculture and Food Systems*, 22(2), 80-82.
- ² Badgley, C., Moghtader, J., Quintero, E., Zakem, E., Chappell, M.J., Avilés-Vázquez, K., Samulon, A., & Perfecto, I. (2007). *Organic agriculture and the global food supply.* *Renewable Agriculture and Food Systems*, 22(2), 86-108.
- ³ Berry, P.M., Sylvester-Bradley, R., Philipps, L., Hatch, D.J., & Cuttle, S.P. (2002). *Is the productivity of organic farms restricted by the supply of available nitrogen?* *Soil Use Manage*, 18, 248-255.
- ⁴ Burkitt, L.L., Wales, W.J., McDonald, J.W., Small, D.R., & Jenkin, M.L. (2007). *Comparing irrigated biodynamic and conventionally managed dairy farms.* *Australian Journal of Experimental Agriculture*, 47(5), 489-494.
- ⁵ CBS. (2014). *Ruim 1,4 duizend biologische landbouw bedrijven.* Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 5 april, 2016, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2014/51/ruim-1-4-duizend-biologische-landbouwbedrijven>.
- ⁶ Clark, M.S., Horwath, W.R., Shennan, C., Scow, K.M., Lantni, W.T., & Ferris, H. (1999a). *Nitrogen, weeds and water as yield-limiting factors in conventional, low-input and organic tomato systems.* *Agriculture, Ecosystems and Environment*, 73, 257-270.
- ⁷ Clark, M.S., Klonsky, K., Livingston, P., & Temple, S. (1999b). *Crop-yield and economic comparisons of organic, low-input, and conventional farming systems in California’s Sacramento Valley.* *American Journal of Alternative Agriculture*, 14(3), 109-121.
- ⁸ Dinther, M. (2012). *‘Alles biologisch kost zes keer zo veel land’.* *Volkskrant Magazine.* Geraadpleegd op 5 april, 2016, van <http://www.volkskrant.nl/magazine/-alles-biologisch-kost-zes-keer-zo-veel-land~a3327885/>.

- ⁹ FAO. (ND). Frequently asked question, Can organic farmers produce enough food for everybody? Geraadpleegd op 27 januari, 2016, van <http://www.fao.org/organicag/oa-faq/oa-faq7/en/>
- ¹⁰ Fresco, L.O. (2012). *Hamburgers in het paradijs: voedsel in tijden van schaarste en overvloed*. Bakker, Amsterdam NL.
- ¹¹ Halberg, N., Sulser, T.B., Høgh-Jensen, H., Rosegrant, M.W., & Knudsen, M.T. (2006). *The impact of organic farming on food security in a regional and global perspective*. In Halberg, N., Alroe, H.F., Knudsen, M.T., & Kristensen, E.S. (eds.), *Global development of organic agriculture: Challenges and prospects* (277-322). CABI Publishing, Wallingford, UK.
- ¹² Halmont, J. van, den Herder, C., Russchen, H.J., & Wander, J. (2014). *Oogst en toediening maaimeststoffen*. DLV Plant, PA13094/462015.
- ¹³ Kirchmann, H., Bergström, L., Kätterer, T., Andrés, O., & Andersson, R. (2008). Can organic crop production feed the world? In H. Kirchmann, L. Bergström (Red.), *Organic crop production – Ambitions and limitations* (pp. 39-72). Dordrecht, The Netherlands: Springer.
- ¹⁴ Kitchen, J.L., McDonald, G., Shepherd, K.W., Lorimer, M., & Graham, R.D. (2003). *Comparing wheat grown in South Australia organic and conventional farming systems. I. Growth and grain yield*. Australian Journal of Agricultural Research, 54(9).
- ¹⁵ Lampkin, N.H. (1994). *Estimating the impact of widespread conversion to organic farming on land use and physical output in the United Kingdom*. In: Lampkin, N.H., Padel, S. (Eds.). *The Economics of Organic Farming*. CAB International, Wallingford, UK, pp. 343-360.
- ¹⁶ Letter, D., Seidel, R., & Liebhardt, W. (2003). *The performance of organic and conventional cropping systems in an extreme climate year*. American Journal of Alternative Agriculture, 18, 146-154.
- ¹⁷ Leu, A.F. (2004). *Organic agriculture can feed the world*. Acres – a Voice for Eco-Agric, 34(1), 1-4.
- ¹⁸ Lotter, D.W., (2003). *Organic agriculture*. Journal of Sustainable Agriculture, 21, 59-128.
- ¹⁹ Mäder, P., Fliessbach, A., Dubois, D., Gunst, L., Fried, P., Niggli, U., (2002). *Soil fertility and biodiversity in organic farming*. Science, 296, 1694-1697.
- ²⁰ Martini, E.A., Buyer, J.S., Bryant, D.C., Hartz, T.K., & Denison, R.F. (2004). *Yield increases during the organic transition: improving soil quality or increasing experience?* Field Crops Research, 86, 255-266.
- ²¹ Meeusen, M.J.G., Reinhard, S., & Bos, E.J. (2008). *Waardering van de duurzaamheidprestaties van de biologische landbouw*. Wageningen UR, LEI, rapport 2008-017.
- ²² Hospers-Brands, M.A.J.T.M. (ND). *Maaimeststoffen nieuwe vorm van bemesting*. Louis Bolk Instituut. Geraadpleegd op 25 april, 2016 van <http://www.louisbolk.org/nl/landbouw/bodembeheer/maaimeststoffen>.
- ²³ Nemes, N. (2009). *Comparative analysis of organic and non-organic farming systems: a critical assessment of farm profitability*. Natural Resources Management and Environment Department (Ed.), FAO, Rome.
- ²⁴ Niggli, U., Earley, J., & Ogorzalek, K. (2007). *Issues paper: Organic agriculture and environmental stability of the food supply*. In Conference Proceedings. International Conference on Organic Agriculture and food Security, Rome, Italy.
- ²⁵ One World. (2011). *Data atlas*. Geraadpleegd op 5 april, 2016 van <https://www.oneworld.nl/atlas/percentage-landbouwgrond>.
- ²⁶ Pang, X., & Letey, J. (2000). *Organic farming: challenge of timing nitrogen availability to crop nitrogen requirements*. Soil Science Society of America Journal, 64, 247-253.
- ²⁷ de Ponti, T., Rijk, B., & van Ittersum, M.K. (2012). *The crop yield gap between organic and conventional agriculture*. Agricultural Systems, 108, 1-9.
- ²⁸ Poudel, D.D., Horwath, W.R., Lanini, W.T., Temple, S.R., & van Bruggen, A.H.C. (2002). *Comparison of soil N availability and leaching potential, crop yields and weeds in organic, low-input and conventional farming systems in northern California*. Agriculture, Ecosystems & Environment, 90(2), 125-137.
- ²⁹ Reganold, J.P., & Wachter, J.M. (2016). *Organic agriculture in the twenty-first century*. Nature Plants, 2, 15221.

³⁰ Ryan, M.H., Derrick, J.W., & Dann, P.R. (2004). *Grain mineral concentrations and yield of wheat grown under organic and conventional management*. Journal of Science of Food and Agriculture, 84(3), 207-216.

³¹ Seufert, V., Ramankutty, N., & Foley, J.A. (2012). *Comparing the yields of organic and conventional agriculture*. Nature, 485, 229-232.

³² Skal, (ND). *Meststoffen*. Skal Bio Controle. Geraadpleegd op 13 april 2016 van <https://www.skal.nl/biologische-teelt-van-gewassen/voorwaarden-teelt/u-gebruikt-alleen-toegestane-meststoffen/>.

³³ Trewavas, A. (2001). *Urban myths of organic farming*. Nature, 410, 409-410.

³⁴ Vasilikiotis, C. (2001). *Can organic farming 'feed the world'?* University of California. Geraadpleegd op 2 februari, 2016 van <http://www.resilience.org/stories/2001-01-31/can-organic-farming-feed-world>.

Interviews

³⁵ Prof. Dr. Ir. M.K. van Ittersum, persoonlijke mededeling, 19 februari 2016. Wageningen University.

³⁶ Dr. Ir. F.J.J.A. Bianchi, persoonlijke mededeling, 26 januari 2016. Wageningen University.

³⁷ W. Lugtenburg, persoonlijke mededeling, 6 februari 2016. Gangbaar akkerbouw bedrijf.

³⁸ D. van den Linden, persoonlijke mededeling, 6 februari 2016. Gangbaar melkvee bedrijf.

³⁹ H. Bunskoek, persoonlijke mededeling, 23 februari 2016. Biologisch akker en tuinbouw bedrijf.

⁴⁰ Dr. Ir. L.P.L. van de Vijver, persoonlijke mededeling, 11 januari 2015. Louis Bolk Instituut.

⁴¹ M. Blom, Persoonlijke mededeling, 30 februari 2015. Bionext.

Bronnen 'De biologische landbouw geeft per kilo product meer uitstoot van broeikasgassen dan niet biologische landbouw' van Aalt Dijkhuizen

¹ W. Hazeleger, „Klimaatverandering - stand van de wetenschap,” Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut, 2013.

² Milieu Centraal, „voeding biologisch,” [Online]. Available: <https://www.milieucentraal.nl/voeding/biologisch/>. [Geopend 2016 05 10].

³ foodlog, „aalt-dijkhuizen-ook-de-biologische-landbouw-hoort-bij-de-agrarische-familie,” [Online]. Available: 2016.

⁴ W. Sukkel, J. Spruijt, G. Heijerman-Peppelman en I. Vermeij, „Verantwoorde en communicateerbare argumenten bij biologische producten: milieueffecten,” Wageningen, Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V., Lelystad, 2007.

⁵ R. Wooda, M. Lenzena en C. Deya, „A comparative study of some environmental impacts of conventional and organic farming in Australia,” Agricultural Systems, nr. Volume 89, p. 324–348, 2006.

⁶ M. van Drunen, P. van Beukering en H. Aiking, „De echte prijs van vlees,” Instituut voor Milieuvraagstukken, Amsterdam, 2010.

⁷ S. MINDY, S. GREENHALGH, R. DIAZ en Z. SUGG, „EUTROPHICATION AND HYPOXIA IN COASTAL AREAS: A GLOBAL ASSESSMENT OF THE STATE OF KNOWLEDGE,” WORLD RESOURCES INSTITUTE, Washington, DC, 20002.

⁸ T. R. Frankenberger J, „Hypoxia in the Gulf of Mexico: A Reason to Improve Nitrogen Management. Purdue Animal Issues Briefing AI-6,” 2003. [Online]. Available: www.ansc.purdue.edu/anissue/AI6.pdf. [Geopend 2016 05 10].

⁹ I. de Boer, „Environmental impact assessment of conventional and organic milk production,” Livestock Production Science, p. 69–77, 2003.

¹⁰ J. Olesena, K. Scheldea, A. Weiskeb en M. Weisbj, „Modelling greenhouse gas emissions from European conventional and organic dairy farms,” Agriculture, Ecosystems & Environment, p. 207–220, 2006.

Bronnen 'Biologisch producerende boeren gebruiken geen chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest' van Wakker Dier

- ¹ J. A. van den Broek, „Sturing van stikstof- en fosforverliezen in de Nederlandse landbouw: een nieuw mestbeleid voor 2030,” Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen, 2005.
- ² W. J. Van der Weijden, E. Hees, T. Bastein en H. A. Udo de Haes , „Geopolitiek rond grondstoffen voor landbouw en voedsel. Deel B: Analyse,” Platform Landbouw, Innovatie en Samenleving, Culemborg, 2014.
- ³ H. A. Udo de Haes, R. L. Voortman, T. Bastein, D. W. Bussink, C. W. Rougoor en W. J. van der Weijden, „Schaarste van micronutriënten in bodem, voedsel en minerale voorraden – Urgentie en opties voor beleid,” Platform Landbouw, Innovatie & Samenleving, Utrecht, 2012 .
- ⁴ A. de Goffau, G. J. Doornewaard en E. Buis, „Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid,” Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), 2013.
- ⁵ Vinçotte ISACert, „Homepage,” Vinçotte , [Online]. Available: <http://www.isacert.com/>. [Geopend 2016 06 18].
- ⁶ „VERORDENING (EEG) Nr. 2092/91 VAN DE RAAD,” Nederlandse Overheid, 2008.
- ⁷ J. Bokhorst, „Bemesting in de biologische akker- en tuinbouw bij bodems met een hoge fosfaattoestand,” Louis Bolk Instituut , 2010.
- ⁸ B. Alberts, D. Bray, K. Hopkin, A. Johnson, J. Lewis, M. Raff, K. Roberts en P. Walter, Essential Cell Biology, 3de red., New York: Garland Science, Taylor & Francis Group, 2010.
- ⁹ J. B. Reece, L. A. Urry, M. L. Cain, S. A. Wasserman, P. V. Minorsky en R. B. Jackson, Campbell Biology, ninth red., San Francisco: Pearson Education, 2011.
- ¹⁰ G. Brouwer en B. Timmermans, Bemesting biologische fruitteelt, DLV Plant en het Louis Bolk Instituut, 2012.
- ¹¹ CBS, PBL, Wageningen UR, „Wettelijke normen voor het gebruik van meststoffen,” 21 10 2014. [Online]. Available: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0400-Wettelijke-normen-meststoffen.html?i=11-60> en. [Geopend 12 1 2016].
- ¹² Nederlandse Overheid, „Meststoffenwet: Hoofdstuk VI. Verantwoording en hoeveelheidsbepaling,” [Online]. Available: http://wetten.overheid.nl/BWBR0004054/geldigheidsdatum_29-04-2014#HoofdstukVI. [Geopend 13 1 2013].
- ¹³ Ecostyle PlantProfessional, „Organische bemesting,” Ecostyle PlantProfessional, [Online]. Available: <http://www.ecostyle.nl/groensector/organische-kringloop>. [Geopend 13 11 2015].
- ¹⁴ D. Pimentel, P. Hepperly en J. Hanson, „Environmental, Energetic, and Economic Comparisons of Organic and Conventional Farming Systems,” BioScience, nr. 55, pp. 573-582, 2005.
- ¹⁵ Agri Holland, „Dossier Biologische landbouw,” 2015. [Online]. Available: <http://www.agriholland.nl/dossiers/bioland/>. [Geopend 11 05 2016].

Bronnen 'Rond biologische bedrijven komen 25% meer vogels en 3 keer meer vlinders voor' van Bionext

- ¹ Ammer, U., Utschick, H., & Hlinisty, A. (1988). *Die Auswirkungen von biologischem und konventionellem Landbau auf Flora und Fauna*. Forstwissenschaftliches Centralblatt, 107(1), 274-291.
- ² Ash, N., & Fazel, A. (2007). *Biodiversity*. In: United Nations Environment Programme. Global Environmental Outlook 4, 160-192. Geraadpleegd op 06 april, 2016, van www.unep.org/geo/geo4/report/05_Biodiversity.pdf.
- ³ Bengtsson, J., Ahnström, J., & Weibull, A. (2005). *The effects of organic agriculture on biodiversity and abundance: a meta-analysis*. Journal of Applied Ecology, 42(2), 261-269.
- ⁴ Bianchi, F.J.J.A., Booij, C.J.H., Tscharrntke, T. (2006). *Sustainable pest regulation in agricultural landscapes: a review on landscape composition, biodiversity and natural pest control*. Proceedings of the Royal Society B, 273, 1715–1727.
- ⁵ Bionext. (ND). *Over Bionext*. Geraadpleegd op 08 juni, 2016, van <http://www.bionext.nl/zakelijk>.

- ⁶ Bionext. (NDa). *Leuke weetjes*. Geraadpleegd op 08 juni, 2016, van <http://www.bionext.nl/content/bio-wetenswaardigheden>.
- ⁷ Bovarnick, A., Alpizar, F., & Schnell, C. (2010). *The importance of biodiversity and ecosystems in economic growth and equity in Latin America and the Caribbean: An economic valuation of ecosystems*. United Nations development programme.
- ⁸ Chamberlain, D.E., Wilson, J.D., & Fuller, R.J. (1999). *A comparison of bird populations on organic and conventional farm systems in southern Britain*. *Biological conservation*, 88, 307-320.
- ⁹ Clough, Y., Barkmann, J., Juhrendt, J., Kessler, M., Wanger, T.C. Anshary, A., Buchori, D., Ciczuzza, D., Darras, D., Dwi Putra, D., Erasmi, S., Pitopang, R., Schmidt, C., Schulze, C.H., Seidel, D., Steffan-Dewenter, I., Stenchly, K., Vidal, S., Weist, M., Wielgoss, A.C., & Tscharntke, T. (2011). *Combining high biodiversity with high yields in tropical agroforests*. *Proceedings of the National Academy of Science USA*, 108(20), 8311-8316.
- ¹⁰ COHABinitiative. (2010). *The importance of biodiversity to human health, Policy brief*. Co-operation on Health and Biodiversity. Geraadpleegd op 05 mei, 2016, van <http://www.cohabnet.org/news/documents/COP10policybrief1r.pdf>.
- ¹¹ Compendium voor de Leefomgeving. (2016). *Verlies natuurlijkheid in Nederland, Europa en de wereld*. Rijksoverheid. Geraadpleegd op 23 juni, 2016, van <http://www.clo.nl/indicatoren/nl1440-ontwikkeling-biodiversiteit-msa?i=2-76&pdf=new>.
- ¹² D'Hont, A., Denoeud, F., Aury, J. M., Baurens, F. C., Carreel, F., Garsmeur, O., ... & Da Silva, C. (2012). *The banana (*Musa acuminata*) genome and the evolution of monocotyledonous plants*. *Nature*, 488(7410), 213-217.
- ¹³ Eilers, E.J., Kremen, C., Smith Greenleaf, S., Garber, A.K., Klein, A. (2011). *Contribution of pollinator-mediated crops to nutrients in the human food supply*. *PLoS one*, 6(6), e21363.
- ¹⁴ Fuller, R.J., Norton, L.R., Feber, R.E., Johnson, P.J., Chamberlain, D.E., Joys, A.C., Mathews, F., Stuart, R.C., Townsend, M.C., Manley, W.J., Wolfe, M.S., Macdonald, D.W. & Fribank, L.G. (2005). *Benefits of organic farming to biodiversity vary among taxa*. *Biology Letter*, 1, 431-434.
- ¹⁵ Gabriel, D., Roschewitz, I., Tscharntke, T., & Thies, C. (2006). *Beta diversity at different spatial scales: plant communities in organic and conventional agriculture*. *Ecological Applications*, 16(5), 2011-2021.
- ¹⁶ Gabriel, D., Sait, S.M., Hodgson, J.A., Schmutz, U., Kunin, W.E., & Benton, T.G. (2010). *Scale matters: the impact of organic farming on biodiversity at different spatial scales*. *Ecology Letters*, 13(7), 858-869.
- ¹⁷ Gabriel, D., Sait, S.M., Kunin, W.E., & Benton, T.G. (2013). *Food production vs. biodiversity: comparing organic and conventional agriculture*. *Journal of Applied Ecology*, 50(2), 355-364.
- ¹⁸ Geiger, F., Bengtsson, J., Berendse, F., Weisser, W.W., Emmerson, M., Morales, M.B., Ceryngier, P., Liira, J., Tscharntke, T., Winqvist, C., Eggers, S., Bommarco, R., Pärt, T., Bretagnolle, V., Plantegenest, M., Clement, L.W., Dennis, C., Palmer, C., Oñate, J.J., Guerrero, I., Hawro, V., Aavik, T., Thies, C., Flohre, A., Hänke, S., Fischer, C., Goedhart, P.W., & Inchausti, P. (2010). *Persistent negative effects of pesticides on biodiversity and biological control potential on European farmland*. *Basic and Applied Ecology*, 11(2), 97-105.
- ¹⁹ Goklany, I.M. (1998). *Saving habitat and conserving biodiversity on a crowded planet*. *BioScience*, 48, 941-953.
- ²⁰ Gomiero, T., Pimentel, D., & Paoletti, M.G. (2011). *Environmental impact of different agricultural management practices: conventional vs. organic agriculture*. *Plant Science*, 30, 95-124.
- ²¹ Haveman, R., & Stortelder, A.H. (2006). *De effecten van biologische landbouw op biodiversiteit – een kritisch literatuur overzicht*. Alterra – Green World Research, Wageningen NL.
- ²² Hoehn, P., Tscharntke, T., Tylianakis, J.M., & Steffan-Dewenter, I., (2008). *Functional group diversity of bee pollinators increases crop yield*. *Proceedings of the royal society B*, 275, 2283-2291.
- ²³ Holle, D.G., Perkins, A.J., Wilson, J.D., Alexander, I.H., Grice, P.V., & Evans. (2005). *Does organic farming benefit biodiversity?* *Biological Conservation*, 122(1), 113-130.
- ²⁴ Hunsberger, C., & Evans, T.P. (2007). *Land*. In: United Nations Environment Programme. *Global Environmental Outlook 4*, 65-96. Geraadpleegd op 05 mei, 2016, van http://www.unep.org/geo/pdfs/geo5/GEO5_report_C3.pdf.

- ²⁵ Jongman, R.H.G. (2014). *Ook biologische landbouwbedrijven scoren slecht op biodiversiteit*. Universiteit Wageningen. Geraadpleegd op 19 mei, 2016, van <http://www.wageningenur.nl/nl/nieuws/Ook-biologische-landbouwbedrijven-scoren-slecht-op-biodiversiteit.htm>.
- ²⁶ Keesing, F., Belden, L.K., Baszak, P., Dobson, A., Harvell, C.D., Holt, R.D., Hudson, P., Jolles, A., Jones, K.E., Mitchell, C.E., Myers, S.S., Bogich, T., & Ostfeld, R.S. (2010). *Impacts of biodiversity on the emergence and transmission of infectious diseases*. *Nature*, 468, 647-652.
- ²⁷ Klein, A., Steffan-Dewenter, I., & Tschardt, T. (2003). *Fruit set of highland coffee depends on the diversity of pollinating bees*. *Proceedings of the royal society B*, 270(1518), 955-961.
- ²⁸ Mäder, P., Fliessbach, A., Dubois, D., Gunst, L., Fried, P., Niggli, U., (2002). *Soil fertility and biodiversity in organic farming*. *Science*, 296, 1694-1697.
- ²⁹ Malhotra, N. (N.D). *The importance of biodiversity*. The Association for Geographical Studies. University of Delhi. Geraadpleegd op 05 mei, 2016, van http://ags.geography.du.ac.in/Study%20Materials_files/Nitasha%20Malhotra_KNC.pdf.
- ³⁰ Morgan Fluetsch, K., & Sparling, D.W. (1994). *Avian nesting success and diversity in conventionally and organically managed apple orchards*. *Environmental Toxicology and Chemistry*, 13(10), 1651-1659.
- ³¹ Niggli, U., Earley, J., & Ogorzalek, K. (2007). *Issues paper: Organic agriculture and environmental stability of the food supply*. FAO International conference on organic agriculture and food security, Italy.
- ³² Perfecto, L., Armbrrecht, I., Philpott, S.M., Soto-Pinto, L., & Dietsch, T.M. (2007). *Shaded coffee and the stability of rainforest margins in northern Latin America*. In: Tschardt, T., Leuschner, C., Zeller, M., Gulhadja, E., Bidin, A. (Eds.), *The stability of tropical rainforest margins, linking ecological, economic and social constraints of land use and conservation*. Environmental Science Series. Springer Verlag, Berlin, pp. 227-264.
- ³³ Pfiffner, L., Häring, A., Dabbert, S., Stolze, M., & Piore, A. (2001). *Contributions of organic farming to a sustainable environment*. Geraadpleegd op 05 juni, 2016, van <http://orgprints.org/2943/1/pfiffner-2001-proceedings-copenhagen.pdf>.
- ³⁴ de Ponti, T., Rijk, B., & van Ittersum, M.K. (2012). *The crop yield gap between organic and conventional agriculture*. *Agricultural Systems*, 108, 1-9.
- ³⁵ Rahmann, G. (2011). *Biodiversity and Organic farming: What do we know?* *Agriculture and Forestry Research*, 3(61), 189-208.
- ³⁶ Rudel, T.K., Defries, R., Asner, G.P., & Laurance, W.F. (2009). *Changing drivers of deforestation and new opportunities for conservation*. *Conservation Biology*, 23(6), 1396-1405.
- ³⁷ Rundlöf, M., & Smith, H.G. (2006). *The effect of organic farming on butterfly diversity depends on landscape context*. *Journal of Applied Ecology*, 43(6), 1121-1127.
- ³⁸ Schneider, M.K., Lüscher, G., Jeanneret, P., Arndorfer, M., Ammari, Y., Bailey, D., Balázs, K., Báldi, A., Choisis, J., Dennis, P., Eiter, S., Fjellstad, W., Fraser, M.D., Frank, T., Friedel, J.K., Garchi, S., Geijzendorffer, I.R., Gomiero, T., Gonzalez-Bornay, G., Hector, A., Jerkovich, G., Jongman, R.H.G., Kakudidi, E., Kainz, M., Kovács-Hostyánszki, A., Moreno, G., Knwiine, C., Opio, J., Oschatz, M., Paoletti, M.G., Pointereau, P., Pulido, F.J., Sarthou, J., Siebrecht, N., Sommaggio, D., Turnbull, L.A., Wolfrum, S., Herzog, F. (2014). *Gains to species diversity in organically farmed fields are not propagated at the farm level*. *Nature Communication* 5.
- ³⁹ Schreiber, C., Lehmann, B., & Klötzli, F. (1996). *Artenvielfalt auf konventionellen-, IP- und biobetrieben*. *Agrarforschung*, 3(10), 501-504.
- ⁴⁰ Sunderland, T.C.H. (2011). *Food security: why is biodiversity important?* *International Forestry Review*, 13(3), 265-274.
- ⁴¹ The Organic Research Centre. (2010). *The biodiversity benefits of organic farming, New research confirms more biodiversity on organic farms*. Geraadpleegd op 07 juni, 2016, van http://www.organicresearchcentre.com/manage/authincluds/article_uploads/ORC%20Biodiversity%20benefits%20of%20organic%20farming%20v4.pdf.
- ⁴² Thrupp, L.A. (2000). *Linking agricultural biodiversity and food security: the valuable role of agrobiodiversity for sustainable agriculture*. *International Affairs*, 76(2), 283-297.

- ⁴³ Trewavas, A. (2001). *Urban myths of organic farming*. *Nature*, 410, 409-410.
- ⁴⁴ Tschardtke, T., Clough, Y., Wanger, T.C., Jackson, L., Motzke, I., Perfecto, I., Vandermeer, J., & Whitbread, A. (2012). *Global food security, biodiversity conservation and the future of agricultural intensification*. *Biological Conservation* 151, 53-59.
- ⁴⁵ Tuck, S.L., Winqvist, C., Monta, F., Ahnström, J., Turnbull, L.A., & Bengtsson, J. (2014). *Land-use intensity and the effects of organic farming on biodiversity: a hierarchical meta-analysis*. *Journal of applied Ecology*, 51(3), 746-755.
- ⁴⁶ UCIPM. (2016). *Biological control and natural enemies of invertebrates*. University of California, Agriculture and Natural Resources. Geraadpleegd op 26 juni, 2016, van <http://ipm.ucanr.edu/PMG/PESTNOTES/pn74140.html>
- ⁴⁷ Vere, N. (2008). *Biodiversity*. Summer School 2008 Modern Taxonomy and Field Work. Geraadpleegd op 19 mei, 2016, van http://www.atbi.eu/summerschool/files/summerschool/deVere_Syllabus.pdf.
- ⁴⁸ Wilson, J.D., Evans, J., Browne, S.J., & King, J.R. (1997). *Territory distribution and breeding success of skylarks *Alauda arvensis* on organic and intensive farmland in southern England*. *Journal of applied Ecology*, 34, 453-470.
- ⁴⁹ Winqvist, C., Bengtsson, J., Aavik, T., Berendse, F., Clement, L.W., Eggers, S., Fischer, C., Flohre, A., Geiger, F., Liira, J., Pärt, T., Thies, C., Tschardtke, T., Weisser, W.W., & Bommarco, R. (2011). *Mixed effects of organic farming and landscape complexity on farmland biodiversity and biological control potential across Europe*. *Journal of Applied Ecology*, 48(3), 570-579.
- ⁵⁴ Kirchmann, H., Bergström, L., Kätterer, T., Andrén, O., & Andersson, R. (2008). Can organic crop production feed the world? In H. Kirchmann, L. Bergström (Red.), *Organic crop production – Ambitions and limitations* (pp. 39-72). Dordrecht, The Netherlands: Springer.
- ⁵⁵ Seufert, V., Ramankutty, N., & Foley, J.A. (2012). *Comparing the yields of organic and conventional agriculture*. *Nature*, 485, 229-232.

Interviews

- ⁵⁰ Prof. Dr. Ir. M.K. van Ittersum, persoonlijke mededeling, 19 februari 2016. Wageningen University.
- ⁵¹ Dr. Ir. F.J.J.A. Bianchi, persoonlijke mededeling, 26 januari 2016. Wageningen University.
- ⁵² W. Lugtenburg, persoonlijke mededeling, 6 februari 2016. Gangbaar akkerbouw bedrijf.
- ⁵³ H. Bunskoek, persoonlijke mededeling, 23 februari 2016. Biologisch akker en tuinbouw bedrijf.

Bronnen 'Biologische boerderij: een beter leven voor dieren' van Schooltv

- ¹ Luttikholt, L. W. (2007). Principles of organic agriculture as formulated by the International Federation of Organic Agriculture Movements. *NJAS-Wageningen Journal of Life Sciences*, 54(4), 347-360.
- ² van Wijk, E. E. C., & Noorduy, L. (2011). Wat biologisch volgens de consument gezond maakt. *BioKennis bericht Markt & Keten*
- ³ European Commission. (2014). *Organic Farming: Animal Welfare*. Geraadpleegd op 04/01/2016, van: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/consumer-trust/animal-welfare/index_en.htm.
- ⁴ Skal. (2015). *Informatieblad Biologische veehouderij*. Geraadpleegd op 22/09/2015, van: <http://www.skal.nl/assets/Infobladen/Infoblad-Biologische-veehouderij.pdf>.
- ⁵ Baars, T., & Brands, L. (2000). Een koppel koeien is nog geen kudde: welzijn en houderij van gehoord melkvee in loopstallen. *Louis Bolk Instituut*.
- ⁶ Dierenbescherming. (2015). *Over het keurmerk*. Geraadpleegd op 31/08/2015, van: <http://beterleven.dierenbescherming.nl/>.
- ⁷ Dierenbescherming. (2011). *Kalfsvlees met 3 sterren*. Geraadpleegd op 17/04/2016, van: <https://beterleven.dierenbescherming.nl/fileupload/20111219-kalfsvlees-3-sterren.pdf>
- ⁸ de Jonge, F. H., & Goewie, E. A. (2000). In het belang van het dier. *Over dierenwelzijn in de veehouderij* (No. 40). Van Gorcum.

- ⁹ Duncan, I. J., & Fraser, D. (1997). Understanding animal welfare. Animal Welfare, Wallingford.
- ¹⁰ Te Velde, H., Aarts, N., & Van Woerkum, C. (2002). Dealing with ambivalence: farmers' and consumers' perceptions of animal welfare in livestock breeding. *Journal of agricultural and environmental ethics*, 15(2), 203-219.
- ¹¹ Lassen, J., Sandøe, P., & Forkman, B. (2006). Happy pigs are dirty!—conflicting perspectives on animal welfare. *Livestock Science*, 103(3), 221-230.
- ¹² Sundrum, A. (2012). 6 Health and Welfare of Organic Livestock and Its Challenges. *Organic Meat Production and Processing*, 53.
- ¹³ Brambell Committee. (1965). Report of the Technical Committee to enquire into the welfare of animals kept under intensive livestock husbandry systems. Command Paper, 2836.
- ¹⁴ FAW Council. (2009). Farm animal welfare in Great Britain: Past, present and future. Farm Animal Welfare Council.
- ¹⁵ Keeling, L., & Veissier, I. (2005, November). Developing a monitoring system to assess welfare quality in cattle, pigs and chickens. In *Science and society improving animal welfare. Welfare Quality conference proceedings* (Vol. 17, p. 18).
- ¹⁶ Groen Kennisnet. (2015). Dossier Welfare-Quality: Meten van Dierenwelzijn. Geraadpleegd op 22-09-2015, van: <http://www.groenkennisnet.nl/nl/groenkennisnet/dossier/dossier-Welfare-Quality-Meten-van-dierenwelzijn.htm>.
- ¹⁷ Ruis, M. A. W., & Pinxterhuis, J. B. (2007). Verantwoorde en communicateerbare argumenten bij biologische producten: dierenwelzijn (No. 39, p. 82). Animal Sciences Group.
- ¹⁸ Bionext. (2007). Wat we weten over Biologisch en Dierenwelzijn. [Geraadpleegd op 31/08/15, van: http://www.bionext.nl/sites/www.bionext.nl/files/Dierenwelzijn.pdf](http://www.bionext.nl/sites/www.bionext.nl/files/Dierenwelzijn.pdf).
- ¹⁹ Ruis, M., Pinxterhuis, I., & Vrolijk, M. (2010). Update welzijnsprestaties biologische veehouderij, Rapport 317. Wageningen UR Livestock Research, Lelystad.
- ²⁰ Varekamp, K., Boons, C. (1999). Welzijn en gezondheid in de biologische veehouderij.
- ²¹ Wiepkema, P.R. (1993). Gedrag en welzijn van melkvee. *Praktijkreeks Veehouderij*. Doetinchem, C. Misset bv.
- ²² Velthuis, A.G.J., Klerx, H.J., Hanekamp, W.J.A., Smolders, E.A.A. (1998). Risicofactoren voor stofwisselingsaandoeningen. PR publikatie 127, *Praktijkonderzoek Veehouderij*.
- ²³ Eijck, I. A. J. M., Smolders, E. A. A., van der Gaag, M. A., & Bokma-Bakker, M. H. (2003). Diergezondheid biologische houderij versus gangbare houderij: varkenshouderij, melkveehouderij (No. 14, p. 48). *Praktijkonderzoek Veehouderij*.
- ²⁴ Smolders, G., Wagenaar J.P. (2003). Bioveem in Beeld, vier jaar monitoring op 10 biologische melkveebedrijven. *Praktijkonderzoek Veehouderij en Louis Bolk Instituut*.
- ²⁵ Hopster, H. (1995). Effecten van huisvesting en verzorging op welzijn en gezondheid van runderen ouder dan 6 maanden. ID-DLO, Instituut voor Dierhouderij en Diergezondheid, rapport B-405.
- ²⁶ Lepema, G. (2005). De invloed van daglicht op de gezondheid van mens en dier. Verslag van een literatuurstudie naar de effecten van daglicht bij leghennen. *Literatuurstudie Louis Bolk Instituut, Driebergen*.
- ²⁷ Maddocks, S. A., Cuthill, I. C., Goldsmith, A. R., & Sherwin, C. M. (2001). Behavioural and physiological effects of absence of ultraviolet wavelengths for domestic chicks. *Animal Behaviour*, 62(5), 1013-1019.
- ²⁸ Olmos, G., Boyle, L., Hanlon, A., Patton, J., Murphy, J. J., & Mee, J. F. (2009). Hoof disorders, locomotion ability and lying times of cubicle-housed compared to pasture-based dairy cows. *Livestock Science*, 125(2), 199-207.
- ²⁹ Jones, E. K. M., Prescott, N. B., Cook, P., White, R. P., & Wathes, C. M. (2001). Ultraviolet light and mating behaviour in domestic broiler breeders. *British poultry science*, 42(1), 23-32.
- ³⁰ Tuytens, F., Heyndrickx, M., De Boeck, M., Moreels, A., Van Nuffel, A., Van Poucke, E., Van Coillie, E., Van Dongen, S. & Lens, L. (2008). Broiler chicken health, welfare and fluctuating asymmetry in organic versus conventional production systems. *Livestock Science*, 113(2), 123-132.

- ³¹ Bokkers, E. A. (2004). Behavioural motivations and abilities in broilers. Proefschrift. Wageningen Universiteit. Wageningen.
- ³² Tuytens, F., Heyndrickx, M., Boeck, M. D., Moreels, A., Van Nuffel, A., Van Poucke, E., Van Coillie, E., Van Dongen, S & Lens, L. (2005). Comparison of broiler chicken health and welfare in organic versus traditional production systems. In *Animal Science Papers and Reports* (Vol. 23, No. Suppl. 1, pp. 217-222). Polish Academy of Sciences, Institute of Genetics and Animal Breeding.
- ³³ Olsen, A. W., Dybkjær, L., & Simonsen, H. B. (2001). Behaviour of growing pigs kept in pens with outdoor runs: II. Temperature regulatory behaviour, comfort behaviour and dunging preferences. *Livestock production science*, 69(3), 265-278.
- ³⁴ Van der Gaag, M. A., Vermeer, H.M., Spoolder, H.A.M. (2002). Loslopende zeugen in ingestrooide kraamhokken: een literatuurstudie. *Praktijkonderzoek Veehouderij, rapportage opdrachtgever*.
- ³⁵ Day, J. E. L., Burfoot, A., Docking, C. M., Whittaker, X., Spoolder, H. A. M., & Edwards, S. A. (2002). The effects of prior experience of straw and the level of straw provision on the behaviour of growing pigs. *Applied Animal Behaviour Science*, 76(3), 189-202.
- ³⁶ Zonderland, J. J., Fillerup, M., Van Reenen, C. G., Hopster, H., & Spoolder, H. A. M. (2003). Preventie en behandeling van staartbijten bij gespeende biggen (No. 18, p. 31). *Praktijkonderzoek Veehouderij*.
- ³⁷ Hovi, M., Sundrum, A., & Thamsborg, S. M. (2003). Animal health and welfare in organic livestock production in Europe: current state and future challenges. *Livestock production science*, 80(1), 41-53.
- ³⁸ van Beers-Schreurs, H. M. G., Vellenga, L., Wensing, T. H., & Breukink, H. J. (1992). The pathogenesis of the post-weaning syndrome in weaned piglets; a review. *Veterinary Quarterly*, 14(1), 29-34.
- ³⁹ Turner, S. P., Ewen, M., Rooke, J. A., & Edwards, S. A. (2000). The effect of space allowance on performance, aggression and immune competence of growing pigs housed on straw deep-litter at different group sizes. *Livestock Production Science*, 66(1), 47-55.
- ⁴⁰ Hovi, M., & Roderick, S. (1999, September). Mastitis in organic dairy herds-results of a two year survey. In 'Mastitis: the organic perspective conference', Stoneleigh. 3rd September 1999, Proceedings, The Soil Association in association with the University of Reading, MAFF.
- ⁴¹ Berry, E. A., & Hillerton, J. E. (2002). The effect of selective dry cow treatment on new intramammary infections. *Journal of Dairy Science*, 85(1), 112-121.
- ⁴² Wit, J. de, Wagenaar, J., Bestman, M. (2007). Dierenwelzijn in de biologische landbouw: gepaste trots maar ook werk aan de winkel. *Ekoland 6-2007*, pg. 26-27.
- ⁴³ Enting, J., B. Bosma, I. Vermeij, M. Steverink., J. Kampshof, J., 2002. In: Themaboek Biologische varkenshouderij; Stichting Biologische Varkenshouderij, Gemert.
- ⁴⁴ Vermeer, H. M., Houwers, H. W. J., & Binnendijk, G. P. (2011). Biggensterfte in biologische kraamhokken: effect van overleggen en toomgrootte (No. 467, p. 16). Wageningen UR Livestock Research.
- ⁴⁵ Peet, C.M.C. (2008-2009). Project 'Voeding zeugen in relatie tot vitaliteit biggen'. Productwerkgroep Varkensvlees van het biologische kennisnetwerk Bioconnect.
- ⁴⁶ Vermeer, H.M. (2009-2014). Project 'Uitval biggen: opfokomstandigheden zeug en uitloop tijdens zoogtijd'. Productwerkgroep Varkensvlees van het biologische kennisnetwerk Bioconnect.
- ⁴⁷ Sutherland, M. A., Webster, J., & Sutherland, I. (2013). Animal Health and Welfare Issues Facing Organic Production Systems. *Animals*, 3(4), 1021-1035.
- ⁴⁸ Lund, V., & Algers, B. (2003). Research on animal health and welfare in organic farming—a literature review. *Livestock Production Science*, 80(1), 55-68.
- ⁴⁹ Vaarst, M., Padel, S., Arsenos, G., Sundrum, A., Kuzniar, A., Walkenhorst, M., Grova, L. & Henriksen, B. (2006, August). Challenges for animal health and welfare in the implementation of the EU legislation on organic livestock production: analysis of questionnaire survey among SAFO participants. In *Future perspectives for animal health on organic farms: main findings, conclusions and recommendations from the SAFO network*. 5th SAFO-Workshop, Odense, Denmark (pp. 43-74).

⁵⁰ Sundrum, A., Goebel, A., Bochicchio, D., Bonde, M., Bourgoïn, A., Cartaud, G., Dietze, K., Dippel, S., Gunnarsson, S., Hegelund, L., Leeb, C., Lindgren, K., Prunier, A. & Wiberg, S. (2010). Health status in organic pig herds in Europe. In Proc. of the 21st Int. Pig Veterinary Society (IPVS) Congress (p. 277).

⁵¹ Millet, S., Moons, C. P., Van Oeckel, M. J., & Janssens, G. P. (2005). Welfare, performance and meat quality of fattening pigs in alternative housing and management systems: a review. *Journal of the Science of Food and Agriculture*, 85(5), 709-719.

⁵² Sundrum, A. (2001). Organic livestock farming: a critical review. *Livestock Production Science*, 67(3), 207-215.

Bronnen 'Kies je voor biologisch, dan ben je gemiddeld zo'n 40% duurder uit' van Consumentenbond

¹ Padel, S., & Foster, C. (2005). Exploring the gap between attitudes and behaviour: Understanding why consumers buy or do not buy organic food. *British food journal*, 107(8), 606-625.

² Bunte, F. H. J., van Galen, M. A., Kuiper, W. E., & Bakker, J. H. (2007). Limits to growth in organic sales: Price elasticity of consumer demand for organic food in Dutch supermarkets (No. 7.06. 20, p. 77). LEI.

³ Strzok, J. L. (2012). Willingness-to-Pay for Organic Food Products and Organic Purity: Experimental Evidence.

⁴ Polderman, N., Ploeg, F. (2013). *Prijspeiling biologische producten. Betere waar voor je geld?*. Voeding en gezondheid, Consumentenbond.

⁵ Hamm, U., Aschemann, J., & Riefler, A. (2007). Sind die hohen Preise für Öko-Lebensmittel wirklich das zentrale Problem für den Absatz?. *Berichte über Landwirtschaft*, 85(2), 252-270.

⁶ VERORDENING (EG) Nr. 889/2008 VAN DE COMMISSIE van 5 september 2008 (PB L 250 van 18.9.2008, blz. 1). Bijlage VIII: deel B <https://www.skal.nl/assets/Wetgeving/Verordening-EG-nr.-889-2008.pdf>

⁷ Nemes, N. (2009). Comparative analysis of organic and non-organic farming systems: A critical assessment of farm profitability. *Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome*.

⁸ Hoe lang is de omschakelperiode? (z.j.). Geraadpleegd van: <https://www.skal.nl/biologische-teelt-van-gewassen/omschakelen/hoe-lang-is-de-omschakelperiode/>

⁹ Rundvee (en paarden). (z.j.). Geraadpleegd van: <https://www.skal.nl/bio-veehouderij/rundvee/>

¹⁰ Bunte, F. H. J., van Galen, M. A., Kuiper, W. E., & Bakker, J. H. (2007). *Limits to growth in organic sales: Price elasticity of consumer demand for organic food in Dutch supermarkets* (No. 7.06. 20, p. 77). LEI.

Bronnen 'Ik ben voor biologische voeding, omdat daar meer voedingsstoffen inzitten' van Olympisch kampioene Nicolien Sauerbreij

¹ Bionext. BN-ers vertellen waarom!. Geraadpleegd op 13/09/2015, van <http://www.bionext.nl/content/7-bn-ers-vertellen-waarom>

² Wijk-Jansen, E. Van., Ronteltap, A., Jager, L. (2009). Het gezonde van biologisch voedsel: de beleving van consumenten. LEI Wageningen University and Research Centre.

³ Vijver, L.P.L. van de. (2010). Gezondheidseffecten van biologische voeding: ervaringsverhalen. Louis Bolk Instituut.

⁴ Benbrook, C., Zhao, X., Yáñez, J., Davies, N., Andrews, P. (2008). New Evidence Confirms the Nutritional Superiority of Plant-Based Organic Foods. Nutritional Superiority of Organic Food. The Organic Center.

⁵ Vijver, L.P.L. van de., Hoogenboom, R., Huber, M. (2009). Voedselkwaliteit, veiligheid en gezondheid van biologische producten. Louis Bolk instituut & RIKILT Institute of Food Safety.

⁶ Dangour, A., Dodhia, S., Hayter, A., Aikenhead, A., Allen, E., Lock, K., Uauy, R. (2009). Comparison of composition (nutrients and other substances) of organically and conventionally produced foodstuffs: a systematic review of the available literature. London School of Hygiene & Tropical Medicine.

⁷ Voedingscentrum. Antioxidanten. Geraadpleegd op 16/09/2015, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/antioxidanten.aspx>

- ⁸ Voedingscentrum. Vitamine C. Geraadpleegd op 16/09/2015, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/vitamine-c.aspx>
- ⁹ Voedingscentrum. Vitamine E. Geraadpleegd op 16/09/2015, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/vitamine-e.aspx>
- ¹⁰ Voedingscentrum. Fosfor. Geraadpleegd op 16/09/2015, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/fosfor.aspx>
- ¹¹ Voedingscentrum. Bestrijdingsmiddelen. Geraadpleegd op 17/09/2015, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/bestrijdingsmiddelen.aspx>
- ¹² Benbrook, C., Zhao, X., Yáñez, J., Davies, N., Andrews, P. (2008). New Evidence Confirms the Nutritional Superiority of Plant-Based Organic Foods. Nutritional Superiority of Organic Food. The Organic Center.
- ¹³ U.S. Environmental Protection Agency. Pesticides: Health and Safety. Geraadpleegd op 20/09/2015, van <http://www.epa.gov/pesticides/health/human.htm>
- ¹⁴ Gezondheidsraad. Bestrijdingsmiddelen in voedsel: beoordeling van het risico voor kinderen. Den Haag: Gezondheidsraad, 2004; publicatie nr 2004/11.
- ¹⁵ Beyond Pesticides: Protecting Health and the Environment with Science, Policy and Action. Pesticide-Induced Diseases: Alzheimer's Disease Geraadpleegd op 20/09/2015, van <http://www.beyondpesticides.org/health/alzheimers.php>
- ¹⁶ Beyond Pesticides: Protecting Health and the Environment with Science, Policy and Action. Pesticide-Induced Diseases: Parkinson's Disease Geraadpleegd op 20/09/2015, van <http://www.beyondpesticides.org/health/parkinsonsdisease.php>
- ¹⁷ Voedingscentrum. Nitraat. Geraadpleegd op 20/09/2015, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/nitraat.aspx>
- ¹⁸ Adriaansen-Tennekes, R., Bloksma, J., Huber, M. A. S., Baars, T., Wit, J. de, Baars, E. W. (2005). Biologische producten en gezondheid. Resultaten melkonderzoek 2005. Louis Bolk Instituut.
- ¹⁹ Voedingscentrum. Omega 3. Geraadpleegd op 21/09/2015, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/omega-3.aspx>
- ²⁰ van Mansvelt, J. D., & van Nieuwenhuijze, O. Biologische landbouw, voedingskwaliteit en gezondheid. Jaarboek Integrale Geneeskunde 2005/2006, 3.

Bronnen 'Antibioticakuur, een halve kip per dag' van Loesjes

- ¹ Voedingscentrum. *Antibiotica*. Geraadpleegd op 03/05/2016, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/antibiotica.aspx>
- ² Rijksoverheid. *Antibioticaresistentie in de veehouderij*. Geraadpleegd op 06/05/2016, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/antibioticaresistentie/inhoud/antibioticaresistentie-in-de-veehouderij>
- ³ DokterDokter. Kip het meest besmette stukje vlees. Geraadpleegd op 06/05/2016, van <http://www.dokterdokter.nl/gezond-leven/eten-drinken/kip-het-meest-besmette-stukje-vlees/>
- ⁴ Youtube. Kip commercial. Geraadpleegd op 06/05/2016, van <https://www.youtube.com/watch?v=FXUrjYXo3hU>
- ⁵ European Agency for the Evaluation of Medicinal Products (1999). Antibiotic resistance in the European Union associated with the therapeutic use of veterinary medicines. Report No. EMEA/CVMP/342/99-Final, The European Agency of Medicinal Products (EMA), London.
- ⁶ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. *Antimicrobiële resistentie: Zijn er verschillen tussen Nederland en andere landen?*. Geraadpleegd op 07/05/2016, van <http://www.nationaalkompas.nl/preventie/van-ziekten-en-aandoeningen/infectieziekten/antibioticaresistentie/verschillen-internationaal/>
- ⁷ van Mansvelt, J. D., & van Nieuwenhuijze, O. Biologische landbouw, voedingskwaliteit en gezondheid. Jaarboek Integrale Geneeskunde 2005/2006, 3.
- ⁸ Voedingscentrum. *Antibioticaresistentie*. Geraadpleegd op 07/05/2016, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/antibioticaresistentie.aspx>

⁹ Rijksoverheid. *Antibioticaresistentie in de veehouderij*. Geraadpleegd op 08/05/2016, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/antibioticaresistentie/inhoud/antibioticaresistentie-in-de-veehouderij>

¹⁰ Bionext. *Hoe gaat bio om met antibiotica?*. Geraadpleegd op 06/05/2016, van <http://www.bionext.nl/content/hoe-gaat-bio-om-met-antibiotica>

¹¹ Voedingscentrum. *Biologisch*. Geraadpleegd op 12/05/2016, van <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/biologisch.aspx>

¹² van de Vijver, L. P. L., Hoogenboom, L. A., & Huber, M. A. S. (2009). Voedselkwaliteit, veiligheid en gezondheid van biologische producten: update van de literatuur (No. GVV 08, p. 50). Louis Bolk Instituut.

Bronnen 'Biologische voeding bevat geen e-nummers' van Consumentenonderzoek

¹ Over gevoelig heden : kwartaalblad van de Stichting Voedselallergie 26 (2010)4. - ISSN 0928-9127 - p. 22 - 24.

² VERORDENING (EG) Nr. 889/2008 VAN DE COMMISSIE van 5 september 2008 (PB L 250 van 18.9.2008, blz. 1). Bijlage VIII: deel B <https://www.skal.nl/assets/Wetgeving/Verordening-EG-nr.-889-2008.pdf>

³ REGULATION (EC) No 1333/2008 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 16 December 2008 on food additives <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008R1333>

⁴ Carcho, M., Barreiro, M. F., Morales, P., & Ferreira, I. C. (2014). Adding molecules to food, pros and cons: A review on synthetic and natural food additives. *Comprehensive Reviews in Food Science and Food Safety*, 13(4), 377-399.

⁵ VERORDENING (EG) Nr. 889/2008 VAN DE COMMISSIE van 5 september 2008 (PB L 250 van 18.9.2008, blz. 1). Artikel 27. <https://www.skal.nl/assets/Wetgeving/Verordening-EG-nr.-889-2008.pdf>

Bronnen 'Biologisch voedsel is veiliger omdat er minder verschillende soorten E-nummers in zitten' van Consumentenonderzoek

¹ Food additives. (z.j.). Geraadpleegd van <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/additives>

² Peters, S. en van der Vossen-Wijmenga, W.P., Voedingscentrum. (z.j). Geraadpleegd van <http://www.voedingscentrum.nl/Assets/Uploads/voedingscentrum/Documents/Professionals/Pers/Factsheets/Factsheet%20E-nummers.pdf>

³ VERORDENING (EG) Nr. 889/2008 VAN DE COMMISSIE van 5 september 2008 (PB L 250 van 18.9.2008, blz. 1). Bijlage VIII: deel B <https://www.skal.nl/assets/Wetgeving/Verordening-EG-nr.-889-2008.pdf>

⁴ Over gevoelig heden : kwartaalblad van de Stichting Voedselallergie 26 (2010)4. - ISSN 0928-9127 - p. 22 - 24.

⁵ Busch, A. (2015, augustus). Help, een E-nummer!?. *Quest*, p 10-14.

⁶ Boffetta, P., & Hashibe, M. (2006). Alcohol and cancer. *The lancet oncology*, 7(2), 149-156.

⁷ Strazzullo, P., D'Elia, L., Kandala, N. B., & Cappuccio, F. P. (2009). Salt intake, stroke, and cardiovascular disease: meta-analysis of prospective studies. *Bmj*, 339, b4567.

⁸ Finberg, L., Kiley, J., & Luttrell, C. N. (1963). Mass accidental salt poisoning in infancy: a study of a hospital disaster. *Jama*, 184(3), 187-190.

⁹ Bryan, F. L. (1988). Risks of practices, procedures and processes that lead to outbreaks of foodborne diseases. *Journal of Food Protection*®, 51(8), 663-673.